

Transformasi Pemikiran Sosial Masyarakat Malaysia daripada Fitrah Pertama kepada Fitrah Kedua Mengenai Alam Sekitar

Transformation Social Thought Community of Malaysia From First To Second Nature Of Environmental

Azmi Aziz & Mostafa Kamal Mokhtar

Faculty of Social Science and Humanities,
Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM), 43600 Bangi, Selangor, Malaysia.

e-mail: azmiaziz68@gmail.com

Abstrak

Artikel ini membahagikan pemikiran sosial kepada tiga transisi utama iaitu tahap awal kehidupan manusia, perubahan mengenai interaksi antara manusia dan alam sekitar dan yang terakhir, mencirikan interaksi antara manusia dan alam sekitarnya. Artikel ini juga membincangkan sudut pandang sejarah fitrah pertama dan fitrah kedua. Pengaruh fitrah pertama dan fitrah kedua terhadap alam sekitar di Malaysia secara ringkas turut diselitkan dalam artikel ini. Artikel ini menunjukkan bahawa Malaysia adalah negara bermasyarakat majmuk yang amat unik. Ertinya masyarakat majmuk Malaysia merupakan masyarakat yang menerima dan menghayati fitrah pertama. Kedatangan kuasa kolonial dan imperial barat telah membawa satu paradigma baru kepada masyarakat yang dikenali sebagai fitrah kedua yang mana sangat bertentangan dengan fitrah pertama. Walaubagaimanapun masyarakat Malaysia berjaya mengharmonikan pertembungan yang terdapat di antara kedua-dua fitrah ini.

Kata Kunci

Transisi, fitrah pertama, fitrah kedua dan alam sekitar

Abstract

This article is divided into three social thought major transition: from the beginning of human life, a change of the interaction between humans and the environment and, finally, characterizes the interactions between humans and the environment. This article also discusses the nature of historical perspective first and second nature. The influence of the nature of the first and second nature to the environment in Malaysia was infused briefly in this article. This article shows that Malaysia is a multiracial society that is very unique. This means that Malaysian society is a society accepts and appreciates the disposition first. The arrival of colonial and imperial west has brought a new paradigm to a community known as second nature which is contrary to nature first. However, Malaysians are able to harmonize the clash between the two this nature.

Keywords

Transition, first nature, second nature and the environment

Pengenalan

Manusia dan alam sekitar tidak dapat dipisahkan dan tidak akan terpisahkan. Itulah hakikat kehidupan sejak kewujudan manusia di alam maya ini. Interaksi manusia dengan alam sekitarnya berlangsung menerusi cara yang sangat menakjubkan. Berdasarkan teori kejadian *ex nihilo*, secara garis waktunya, alam telah lebih dahulu diciptakan setelah berlakunya letusan besar yang telah mewujudkan alam ini sebagaimana yang terlihat pada hari ini berdasarkan Teori Letusan Besar (The Big Bang Theory). Berjuta-juta tahun sesudah alam yang terdiri daripada flora dan fauna diciptakan kemudiannya barulah manusia diciptakan.

Pada tahap-tahap awal kehidupan manusia di alam ini manusia merupakan penghuni yang takut kepada kuasa alam lalu mereka mengambil pendekatan menjalani kehidupan yang berbaik dengan alam. Pelbagai amalan menerusi ritual-ritual khusus dimanifestasikan oleh manusia untuk membuktikan sikap baik mereka kepada kuasa alam tersebut. Walaupun manusia hidup terpecah dan terpisah kepada begitu banyak masyarakat yang berbeza-beza namun setiap masyarakat tersebut pasti mempunyai ritual-ritual yang menunjukkan pengabdian mereka kepada alam sekitar masing-masing. Ringkasnya, pada tahap ini manusia menjadikan aspek-aspek alam sekitar sebagai tuhan-tuhan yang dijadikan sebagai pelindung daripada sebarang ketakutan yang terjelma daripada segala bentuk misteri kehidupan. Dalam fasa sejarah kemanusiaan zaman ini digelar sebagai zaman purba.

Tahap kedua merupakan satu fasa baharu yang menjelmakan satu perubahan nyata mengenai interaksi antara manusia dan alam sekitarnya. Jika pada tahap pertama dahulu manusia menjadikan alam sekitar sebagai tuhan-tuhan, interaksi manusia dengan alam sekitar pada tahap kedua ini telah meletakkan alam sekitar bukan lagi sebagai tuhan-tuhan penghilang sebarang ketakutan manusia terhadap misteri kehidupan. Sebaliknya, manusia merupakan pentadbir yang menguruskan alam sekitar dalam keadaan alam sekitar itu mesti dihormati sebagai mempunyai hak kewujudan yang dianugerahkan oleh Tuhan yang disembah oleh manusia dan alam sekitar. Ertinya, fasa ini memperlihatkan kedudukan manusia dan alam sekitar berada pada tahap yang sama iaitu sebagai makhluk ciptaan Tuhan yang sama-sama mempunyai hak tersendiri yang perlu dihormati antara sama lain dalam bahtera kehidupan di alam ini. Dalam fasa sejarah tamadun kemanusiaan zaman ini digelar sebagai zaman pertengahan.

Tahap seterusnya merupakan tahap terakhir dalam satu naratif besar yang mencirikan interaksi antara manusia dan alam sekitarnya. Tahap ini menandakan bermulanya suatu interaksi yang sangat berbeza antara manusia dan alam sekitarnya berbanding dengan tahap-tahap sebelumnya. Interaksi manusia dengan alam sekitar dalam tahap ini merupakan interaksi antara tuan dan hamba. Manusia telah menjelma sebagai tuan manakala alam sekitar telah diperlakukan sebagai abdi yang setiap kudratnya dikerah untuk memenuhi segala keperluan dan kehendak manusia sama ada untuk tujuan baik mahu pun tujuan buruk.

Dalam fasa sejarah tamadun kemanusiaan zaman ini digelar sebagai zaman moden yang masih berterusan sehingga kini. Sepertimana yang telah dinukilkan oleh Immanuel Kant, zaman moden membawa pengertian bahawa manusia ialah tuan punya kepada alam ini. Sebagai tuan punya manusia mempunyai kuasa penuh untuk berbuat apa sahaja kepada alam ini. Kuasa ini, menurut Kant lagi, didapati oleh manusia apabila mereka berjaya membebaskan diri mereka daripada kekangan dan cengkaman psikologi daripada sebarang tuntutan nilai, norma, tradisi, budaya, agama dan kemuncaknyanya bebas daripada mempercayai dan mentaati Tuhan.

Demikianlah secara ringkas perbincangan mengenai garis waktu transformasi pemikiran sosial yang telah berlaku dalam sepanjang sejarah tamadun kemanusiaan yang berlaku di seluruh dunia termasuklah di Malaysia. Secara ringkas, boleh disimpulkan bahawa berdasarkan garis waktu yang telah dibincangkan di atas terdapat tiga fasa utama dalam sejarah tamadun kehidupan manusia dan kemanusiaan. Sebagaimana yang telah dinyatakan di atas fasa tersebut ialah fasa purba, pertengahan dan moden. Setiap fasa tersebut pastilah mempunyai idealisme-idealisme tersendiri sebagai panduan menjalani kehidupan.

Idealisme pada zaman purba diwarnai dengan kepercayaan kepada mitos-mitos yang lebih banyak menggantungkan kehidupan kepada mempercayai kuasa-kuasa ghaib. Idealisme pada zaman pertengahan pula diwarnai oleh ajaran-ajaran yang didapati daripada ilmu agama. Manakala ilmu sains sekular yang berteraskan kerasionalan pula menjadi panduan hidup zaman moden. Demikianlah idealisme-idealisme yang telah menjadi sangga kepada kehidupan manusia dalam setiap zaman tersebut. Ringkasnya, itulah fitrah kehidupan manusia dalam tiga zaman tersebut.

Namun bagi tujuan perbincangan dalam tulisan ini, penulis membahagikan fitrah manusia kepada dua fitrah sahaja. Fitrah pertama ialah fitrah cantuman antara mitos dan ilmu agama. Ini kerana walaupun subjek kepercayaan fitrah mitos dan fitrah ilmu agama berbeza namun kedua-duanya sama-sama membincangkan mengenai sesuatu yang non-fizikal atau metafizikal atau ghaib. Penulis menamakan fitrah ini sebagai fitrah agama. Manakala fitrah kedua pula ialah fitrah kehidupan manusia yang berasaskan ilmu saintifik sekular rasional atau boleh disimpulkan sebagai fitrah moden.

Seimbang pandang sejarah fitrah pertama dan fitrah kedua

Menurut Gould (1999), terdapat dua perkara yang telah mempengaruhi kehidupan manusia sejak zaman berzaman. Manusia tidak pernah dapat menafikan kewujudannya dan mengelak daripada pengaruhnya terhadap kehidupan mereka. Dua perkara tersebut ialah agama dan sains. Menghubungkan pandangan Gould ini dengan topik perbincangan yang diketengahkan dalam tulisan ini jelaslah bahawa fitrah agama dan fitrah sains sentiasa mewarnai kehidupan manusia pada setiap masa.

Persoalannya ialah apakah sifat tabii fitrah agama dan fitrah sains ini? Adakah kedua-dua fitrah ini pernah bersatu dalam kehidupan manusia atau mereka sentiasa wujud dalam keadaan terpisah? Jawapan ringkas kepada soalan-soalan ini ialah kedua-

duanya pernah bersatu, namun kini telah berpisah. Fitrah agama dan fitrah sains bersatu ketika sebelum kemunculan fitrah sains moden sekular di barat. Situasi ini boleh difahami jika perbandingan dilakukan dengan melihat apa yang telah terjadi antara tamadun Arab Islam dan tamadun Eropah barat.

Melihat garis waktu perkembangan jatuh bangun sejarah tamadun manusia di dunia ini sesuatu yang tidak dapat dinafikan ialah tamadun Arab Islam telah muncul lebih dahulu daripada tamadun Eropah barat. Ilmu yang melandasi kemunculan tamadun Arab Islam ialah ilmu agama dan ilmu sains. Tamadun Arab Islam didirikan di atas penyatuan ilmu agama dan ilmu sains. Orang-orang mahir agama pada zaman itu adalah juga orang-orang yang mahir dalam bidang perubatan, astronomi, matematik, oftalmologi dan sebagainya lagi. Seorang penghafaz quran yang bertugas sebagai mufti atau qadi pada ketika itu adalah juga seorang ahli perubatan seperti Ibnu Sina. Ertinya seorang ulama pada ketika itu adalah juga seorang saintis.

Ulama dan saintis terpisah tiada. Jadi, kewujudan ilmu sains dan ilmu agama secara terpisah merupakan sesuatu yang tidak dapat dibayangkan pada ketika itu. Ertinya zaman tamadun Arab Islam itu merupakan sebuah tamadun yang telah moden. Moden dalam erti kata moden yang masih mencantumkan agama dan sains. Malah ilmu agama merupakan landasan kepada sebarang perkembangan, penemuan dan kemajuan yang berlaku dalam ilmu sains. Dapatan ilmu sains mesti dipastikan tidak menyalahi ketetapan yang telah sedia wujud dalam ilmu agama. Ringkasnya, tamadun Arab Islam didirikan atas fitrah agama dan fitrah sains yang bersatu.

Tamadun Arab ini boleh dikategorikan dalam fitrah pertama kerana ilmu sains pada ketika itu tunduk kepada ilmu agama. Ini merupakan satu pencapaian kondisi kehidupan yang terhebat pernah berlaku dalam sejarah tamadun manusia dan kemanusiaan yang tidak pernah berlaku sebelumnya mahu pun sesudahnya. Bagaimanakah boleh terjadi demikian? Ini kerana sistem pendidikan yang hebat wujud pada zaman itu.

Sistem pendidikan yang hebat itu mungkin boleh dinamakan sebagai sistem pendidikan rabbani (ketuhanan) kerana ianya mematuhi arahan ketuhanan yang meletakkan ilmu sains itu sebagai alat untuk mengabsahkan kewujudan Tuhan yang Maha Esa dan Maha Agung. Ini tidak mengenenpikan faedah besar ilmu sains terhadap kehidupan manusia. Manusia mendapat faedah yang amat besar daripada kaedah pencarian ilmu sebegini kerana ketika manusia menikmati kehidupan yang semakin baik dari waktu ke waktu tetapi dalam masa yang sama manusia tidak menafikan apa yang mereka nikmati itu adalah anugerah dan limpah kurnia Tuhan yang maha mencipta. Kaedah ini memang terbukti mampu melahirkan sistem kehidupan sosial yang berkualiti sangat tinggi yang membolehkan manusia yang hidup di dalamnya mencapai kebahagiaan sejati dalam hidup mereka sama ada di dunia mahu pun kehidupan sesudah mati. Tidak keterlaluan jika hakikat ini dinamakan sebagai sistem sosial rabbani.

Kehidupan sosial yang indah berdasarkan sistem yang terhasil daripada sistem sosial rabbani yang unggul ini bermula dengan perutusan seorang insan agung yang bernama Muhammad bin Abdullah sebagai nabi dan rasul pada awal abad ketujuh

masehi. Muhammad bin Abdullah telah membawa *rennaissance* dan *enlightenment* rabbani kepada manusia Arab khususnya dan manusia-manusia lain di seluruh dunia amnya.

Perutusannya ditegaskan dalam al-Quran sebagai satu rahmat kepada seluruh alam yang bermaksud bukan alam manusiawi dan bumi sahaja tetapi seluruh alam yang bukan manusiawi dan bukan bumi juga. Oleh itu, memang bukan sesuatu yang menghairankan apabila dalam bukunya Hart(2000) telah meletakkan Muhammad bin Abdullah seorang sahaja dalam kategori khas pemimpin-pemimpin di dunia ini di mana hanya Muhammad seorang sahaja yang berjaya dalam sejarah manusia ini sebagai pemimpin politik dan agama. Tokoh-tokoh hebat dunia yang lain itu hanya berjaya sama ada sebagai pemimpin politik sahaja atau sebagai pemimpin agama sahaja.

Sistem kehidupan indah yang dibawa oleh nabi Muhammad ini terus berkembang subur sehingga umat Arab berjaya mendirikan tamadun agung yang dikenali, sebagaimana yang telah disebutkan sebelum ini, sebagai tamadun Arab Islam. Keagungan tamadun ini berterusan selama lapan ratus tahun yang berlanjutan sehingga abad kelima belas masehi. Walaupun catatan sejarah menunjukkan tamadun Islam terus wujud hingga awal abad kedua puluh yang mana kerajaan Islam terakhir yang membawa obor sisa-sisa keagungan tamadun Islam iaitu Empayar Uthmaniyyah Turki akhirnya runtuh pada tahun 1924, namun penulis berpendapat bahawa bahang api kehebatan tamadun Arab Islam ini mula mengalami kemerosotan apabila tamadun Eropah barat yang berasaskan ilmu rasional saintifik sekular muncul pada abad kelima belas masehi. Demikianlah berakhirnya kehebatan tamadun manusia yang berlandaskan fitrah pertama.

Ilmu sains tersebar di Eropah barat melalui penuntut-penuntut bijak yang pergi menuntut ilmu di universiti dan institusi pengajian yang berkembang subur di dalam tamadun Arab Islam seperti di Sepanyol, Iraq, Mesir dan negara-negara lain di dunia Arab. Mereka ini kemudiannya pulang sebagai saintis dan menjadi sarjana tersohor dunia dalam pelbagai bidang ilmu sains. Kebanyakan daripada mereka ialah penganut agama Kristian. Mereka pergi menuntut ilmu ke dunia Islam sebagai penganut Kristian dan mereka kembali ke kampung halaman mereka masih sebagai penganut agama Kristian.

Mereka tidak pernah dipaksa untuk menukar agama sepanjang mereka menuntut ilmu dengan sarjana Muslim di dunia Islam. Ertinya, para sarjana awal tamadun Eropah barat menuntut ilmu daripada tradisi fitrah pertama yang agama dan sains hidup bersama dengan harmoni. Kelihatannya mereka tidak mempunyai masalah dengan situasi itu. Namun bagaimanakah terjadinya pemisahan antara agama dan sains yang kemudiannya memunculkan fitrah kedua di tamadun Eropah barat bermula daripada abad ketujuh belas hingga sekarang?

Kepulangan para saintis ini daripada menuntut ilmu di dunia fitrah pertama membawa bersama-sama mereka ilmu pengetahuan baru mengenai hakikat kehidupan manusiawi dan interaksinya dengan alam semula jadi. Banyak daripada pengetahuan yang terhasil daripada ilmu baru itu telah mendedahkan pembohongan yang telah

dilakukan oleh orang-orang birokrasi agama mengenai kehidupan kepada masyarakat awam.

Hampir keseluruhan pembohongan birokrasi agama tersebut bermotifkan politik. Ini bermakna pembohongan yang mereka lakukan terhadap orang awam merupakan pembohongan bersifat hubungan kuasa. Struktur sosial pada masa itu di Eropah barat ialah raja merupakan pemerintah tertinggi. Raja-raja ini dikelilingi oleh birokrasi agama sebagai penasihat dalam menjalankan pemerintahan mereka. Jadi, birokrasi agama menjadi sangat berkuasa dalam situasi sebegini. Merekalah sebenarnya yang sangat berkuasa dalam merangka sebarang dasar dan undang-undang pentadbiran dalam pemerintahan negara.

Raja pada kebiasaannya hanyalah sebagai boneka yang memegang cop mohor sahaja. Bagi golongan raja, asalkan kedudukan mereka tidak diganggu gugat ianya sudah memadai. Sesungguhnya, itu merupakan falsafah hidup golongan diraja di mana-mana pun di dunia ini. Dalam situasi sebegini kuasa mutlak terletak di tangan birokrasi agama. Tangan merekalah yang menentukan putih atau hitam sesuatu perkara tersebut. Namun, ketenangan air tasik yang dinikmati selama ini mula berkocak dengan pengetahuan baru yang dibawa oleh para sarjana yang baru pulang ini. Pembohongan para pembesar agama ini mula terbongkar. Apa yang lebih parah lagi ialah apabila kepalsuan yang sudah berabad-abad dipromosikan oleh golongan birokrasi agama yang antaranya terdiri daripada pembesar-pembesar gereja mula terbongkar dan dipersoalkan.

Salah satu contoh ajaran palsu gereja yang dibongkar dan dibuktikan tidak benar menerusi ilmu sains ialah ajaran yang mengatakan bumi merupakan pusat alam sejagat. Ajaran ini sebenarnya bukanlah ajaran tulen daripada gereja. Ia sebenarnya berasal daripada pandangan seorang ahli falsafah Greek purba iaitu Ptolemy. Pandangan Ptolemy ini di bawa masuk ke dalam gereja dan diajar selama berabad-abad kepada orang awam. Ajaran ini dibuktikan tidak benar oleh para saintis muda yang baru pulang daripada menuntut ilmu di dunia Islam. Para saintis muda ini menghujahkan berserta dengan bukti-bukti saintifik bahawa bukan bumi yang menjadi pusat alam sejagat sebaliknya mataharilah yang sebenarnya merupakan pusat alam sejagat. Terbongkarnya pembohongan selama berabad-abad ini telah menimbulkan kemarahan dan kebencian yang bukan kepalang dalam kalangan golongan gereja terhadap para saintis muda ini. Tidak susah untuk memahami kenapa golongan gereja terlalu memarahi golongan saintis muda ini. Pembongkaran pembohongan ini telah menyebabkan gereja kehilangan kredibiliti dalam mata awam. Lanjutan daripada itu kuasa mereka juga turut tercabar kerana timbulnya krisis kepercayaan di kalangan orang awam terhadap institusi gereja. Untuk mempertahankan kedudukan dan kepentingan mereka maka, atas nama gereja (dibaca agama), kempen dan usaha memerangi para saintis muda ini dilancarkan oleh pihak gereja. Para saintis dituduh membawa ajaran sesat yang bertentangan dengan ajaran gereja. Para saintis muda ini dituduh sebagai kafir. Jadi, dalam konteks pertembungan antara epistemologi agama dan epistemologi saintifik isu kafir mengkafir ini bukanlah perkara baru. Kerana ianya fitrah manusia

dan mungkin akan terus wujud selagi ada bulan dan matahari. Akibatnya, ramai para saintis ditangkap dan dihukum bunuh. Ada antaranya dihukum dengan cara yang amat kejam sekali seperti dibakar hidup-hidup sehingga mati. Penulis percaya hukuman yang zalim dan kejam begini bukanlah ajaran gereja yang sebenarnya. Ia merupakan rekaan para birokrasi agama itu sahaja. Antara para birokrasi agama itu sebenarnya bukanlah golongan yang pandai agama tetapi para ahli politik yang memegang jawatan itu bagi mengabsahkan kedudukan dan yang lebih penting lagi kuasa mereka di mata orang awam.

Akibatnya, berlakulah peperangan antara agama dan sains yang berlanjutan pada penghujung zaman medieval dan awal zaman moden Eropah Barat. Peperangan ini akhirnya dimenangi oleh pihak saintis. Kesan daripada peperangan epistemologi ini memperlihatkan kemerosotan kuasa dan pengaruh agama di Eropah Barat. Pada waktu yang sama memperlihatkan munculnya agama baru yang menjadi pegangan iaitu epistemologi saintifik. Agama dianggap sebagai alat yang boleh dipergunakan untuk mendapatkan kuasa dan kemudiannya menipu rakyat lalu agama tidak lagi dibenarkan diekspresikan di ruang awam (*public sphere*) sebaliknya hanya boleh diamalkan secara individu. Sains kini mengambil alih peranan gereja sebagai pentakrif kebenaran. Sains ini sifatnya terpisah daripada agama. Situasi inilah kemudiannya yang melahirkan zaman moden sekular. Fahaman yang menjadi tulang belakang kepada fitrah kedua yang bermula di Eropah barat ini tersebar ke seluruh dunia menerusi kolonialisme dan imperialisme. Maka semenjak itu bermulalah pegangan dunia kepada fitrah kedua termasuklah negara Malaysia.

Fitrah pertama dan kedua dan pengaruhnya terhadap pandangan alam sekitar di Malaysia secara ringkas

Negara bangsa Malaysia hanya bermula pada 16 September 1963 yang mengandungi empat entiti iaitu Semenanjung Tanah Melayu, Sabah, Sarawak dan Singapura. Namun, gabungan empat entiti yang membentuk Malaysia ini tidak lama berkekalan. Singapura telah menarik diri dari Malaysia pada tahun 1965 untuk berdiri sendiri sebagai sebuah negara bangsa. Semenjak itu Malaysia kekal dengan tiga lagi entiti yang tinggal sehingga ke hari ini. Sebelum kewujudan negara bangsa Malaysia, kerajaan-kerajaan yang wujud ialah dalam bentuk kesultanan. Antara pemerintahan kesultanan yang paling terkenal ialah kesultanan Melayu Melaka yang wujud dari tahun 1400m sehingga 1511m.

Kejatuhan kesultanan Melayu Melaka pada tahun 1511 kepada Portugis menandakan bermulanya pengaruh Eropah di Alam Melayu. Kuasa-kuasa kolonialisme barat yang bertapak di Melaka seterusnya selepas Portugis ialah Belanda dan Inggeris. Antara kuasa-kuasa kolonialisme barat ini, Inggerislah yang telah memberikan impak dan dampak yang paling mendalam ke atas gaya hidup masyarakat Malaysia. Ini kerana kedatangan kuasa Inggeris bukan sahaja bertujuan untuk mendapatkan sumber-sumber asli bagi memenuhi keperluan ekonomi-politik mereka tetapi telah turut memperkenalkan ufuk berfikir mengenai cara-cara untuk hidup yang baru dengan

memperkenalkan epistemologi saintifik sekular kepada masyarakat Malaysia. Dengan perkataan lain, negara bangsa Malaysia yang terbentuk semenjak tahun 1963 telah diurus tadbir berasaskan fitrah kedua menurut acuan British. Epistemologi urus tadbir ini berlainan sama sekali dengan epistemologi urus tadbir yang dijalankan pada zaman pemerintahan kesultanan-kesultanan yang wujud di Alam Melayu sebelum itu yang menggunakan epistemologi fitrah pertama.

Kini Malaysia berdiri sebagai sebuah negara bangsa yang moden dan maju di dunia. Malah Malaysia dianjurkan akan menjelma sebagai negara membangun berkelas pertama sepenuhnya pada tahun 2020. Di kalangan semua negara Islam di dunia pula Malaysia sangat terkenal di dunia sebagai sebuah negara Islam termoden dan termaju. Malaysia merupakan satu-satunya negara di dunia yang paling berjaya mengharmonikan antara keagamaan dan kemodenan. Ringkasnya, Malaysia telah menunjukkan kemampuan yang sangat besar dalam menyatukan fitrah pertama dan fitrah kedua. Seolah-olah telah mewujudkan kembali kegemilangan empayar Arab-Islam yang telah runtuh dahulu itu. Kejayaan masyarakat Malaysia menyatukan dua ufuk yang sangat bertentangan ini merupakan sebuah kejayaan yang amat besar kepada sistem kehidupan manusia di dunia. Sesuatu yang menarik untuk diperhatikan dan dihargai dalam hal ini ialah sikap masyarakat Malaysia yang pada waktu menerima sesuatu yang baru tetapi dalam masa yang sama tidak pernah melupakan yang lama. Ertinya kehadiran fitrah kedua tidak pernah menjadikan masyarakat Malaysia lupa diri lalu membuang terus fitrah pertama. Pesanan orang tua-tua 'mendengar guruh di langit air tempayan dicurah jangan' sangat kuat melekat di benak masyarakat Malaysia nampaknya sehingga menjadi falsafah kehidupan mereka. Kejayaan ini juga tercapai kerana sikap yang sangat teliti dan dedikasi dalam melayari kehidupan di mana falsafah 'menarik rambut dalam tepung tetapi tepung tidak berserakan' dihayati sepenuhnya sebagai tunjang kehidupan.

Oleh yang demikian, kedua-dua pandangan fitrah pertama dan fitrah kedua terhadap alam sekitar masih terus wujud dan dihargai dalam kalangan masyarakat Malaysia. Terdapat pihak yang menegaskan bahawa manusia ini khalifah Allah di muka bumi ini. Allah mengutus mereka untuk memakmurkan alam ini bukannya memusnahkan alam ini. Entiti-entiti alam sekitar sangat perlu dihormati sebagaimana juga manusia. Dalam hal ini, etika peperangan Islam membawa contoh yang sangat jelas. Pesan nabi Muhammad dalam sabda beliau kepada bala tenteranya ketika hendak menuju ke medan peperangan agar tidak memusnahkan haiwan dan tumbuh-tumbuhan serta tidak mencederakan wanita, orang tua dan kanak-kanak. Walaupun secara praktikalnya pesanan ini hampir tidak lagi dapat dilaksanakan akibat daripada letusan kemajuan ciptaan senjata-senjata perang yang sangat canggih yang mampu melakukan pemusnahan dalam skala yang amat besar lantaran kemajuan ilmu sains dan teknologi, namun, secara konseptualnya pesanan ini tetap disampaikan dalam pengajaran dan pembelajaran di institusi-institusi pendidikan formal dan informal. Ini menjadikan masyarakat Malaysia, muslim khususnya, memandang flora dan fauna itu mempunyai hak untuk hidup justeru mereka perlu sekali dipelihara dan dipelihara.

Refleksi daripada perbincangan dalam perenggan di atas menyatakan bahawa epistemologi fitrah pertama dan kedua berlatarbelakangkan acuan sistem pendidikan di Malaysia. Hasilnya, sistem pendidikan ini mampu melahirkan manusia yang menghargai alam sekitar secara holistik. Ketika masyarakat Malaysia menggunakan kecanggihan ilmu arkitek untuk membina rumah-rumah mereka dalam waktu yang sama faktor-faktor 'feng-shui' turut diambil kira untuk memastikan kesesuaian dan keharmonian peletakan reka bentuk rumah mereka dengan alam sekitar. Penghayatan masyarakat Malaysia dalam mengaplikasikan ilmu fitrah pertama dan ilmu fitrah kedua ini merupakan perkara ini sangat menarik untuk difahami dan dihargai.

Kesimpulan

Sesungguhnya Malaysia merupakan negara bermasyarakat majmuk yang amat unik. Malaysia didiami oleh masyarakat majmuk yang terbentuk daripada pelbagai keturunan seperti Melayu, Cina, India, Orang Asli, Kadazan, Kadazan-Dusun, Murut, Kenyah, Iban, Melanau dan amat banyak lagi keturunan dan suku kaum untuk dicatatkan kesemuanya. Masyarakat Malaysia yang majmuk ini pula menganut pelbagai agama seperti Islam, Kristian, Hinduisme, Buddhisme, Taoisme, Animisme dan lain-lain lagi. Ringkasnya, setiap orang di Malaysia mempunyai agama masing-masing yang dipercayai dan diamalkan sehingga tidak salah untuk mengatakan bahawa masyarakat Malaysia merupakan masyarakat beragama. Oleh itu, bukanlah sesuatu yang sukar untuk difahami apabila ideologi negara yang dibentuk pada awal dekad 1970an dahulu yang dikenali sebagai Rukun Negara meletakkan KEPERCAYAAN KEPADA TUHAN sebagai perkara pertama dalam carta ideologi tersebut. Ertinya masyarakat majmuk Malaysia merupakan masyarakat yang menerima dan menghayati fitrah pertama.

Kedatangan kuasa kolonial dan imperial barat terutamanya British telah membawa satu paradigma baru kepada khalayak majmuk Malaysia yang begitu setia dengan fitrah pertama. Paradigma baru bawaan British tersebut sarat dengan nilai-nilai sekular saintifik yang menjadi tulang belakang kepada fitrah kedua. Dari segi ini, falsafah fitrah kedua amat jelas bertentangan dengan falsafah fitrah pertama. Akan tetapi di sinilah terletaknya kehebatan masyarakat Malaysia di mana mereka berjaya mengharmonikan pertembungan yang terdapat di antara kedua-dua fitrah ini. Inilah yang menjadi kekaguman masyarakat dunia terhadap masyarakat Malaysia. Tidak ada masyarakat agama lain, terutamanya masyarakat Islam, di seluruh dunia yang mampu menerima kemodenan dan dalam masa yang sama masih mengekalkan suruhan dan larangan agama. Hal ini jelas kelihatan dalam isu pandangan masyarakat Malaysia terhadap alam sekitar sebagaimana yang dibincangkan terdahulu. Masyarakat Malaysia meletakkan alam sekitar pada kedudukan yang tinggi sehingga walaupun sudah terdidik dengan paradigma sekular saintifik yang tidak menerima ontologi metafizik tetapi masih 'mohon keizinan' daripada 'datuk nenek tuan punya flora dan fauna' jika hendak 'menunaikan hajat' di dalam hutan. Mungkin inilah pertemuan harmoni yang terindah

antara fitrah pertama dan fitrah kedua yang wujud di kalangan masyarakat Malaysia yang majmuk yang mampu menjadi contoh untuk masyarakat dunia.

Rujukan

- Gould, S. J. (1999). *Rocks of ages: Science and religion in the fullness of life*. The Ballantine Publishing Group, New York: The Library of Contemporary Thought.
- Hart, M. H. (2000). *The 100: A Ranking of The Most Influential Persons in History*. New York: Citadel Press Kensington Publishing Corp.
- Brauchitsch, B. V. (2000). *Renaissance: An Illustrated Historical Overview*. Germany: Overath.
- Zaini Ujang, Seyyed Hossein Nasr & Ziuiddin Sardar. (1993). *Islam dan Alam Sekitar*. Kuala Lumpur: Institut Kajian Dasar.
- Tariq Ramadan. (2010). *What I Believe*. Oxford: Oxford University Press.